

UNIA EUROPEJSKA

PARLAMENT EUROPEJSKI

RADA

**Strasburg, 6 kwietnia 2022 r.
(OR. en)**

**2020/0300 (COD)
LEX 2151**

**PE-CONS 83/1/21
REV 1**

**ENV 982
DEVGEN 233
ECO 142
SAN 748
PECHE 484
AGRI 633
IND 382
CHIMIE 126
ENER 553
RECH 559
TRANS 747
CODEC 1621**

**DECYZJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
W SPRAWIE OGÓLNEGO UNIJNEGO PROGRAMU
DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ŚRODOWISKA DO 2030 R.**

DECYZJA
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2022/...

z dnia 6 kwietnia 2022 r.

w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r.

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 192 ust. 3,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą³,

¹ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 76.

² Dz.U. C 106 z 26.3.2021, s. 44.

³ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2022 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 29 marca 2022 r.

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z art. 192 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) następujące po sobie ogólne programy działań w zakresie środowiska wyznaczają, od 1973 r., kierunek rozwoju i koordynacji unijnej polityki w zakresie środowiska oraz stanowią ramy działania Unii w dziedzinie środowiska i klimatu.
- (2) Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE¹ ustanowiono 7. program działań w zakresie środowiska (7. EAP). W 7. EAP określono unijny program ochrony środowiska na okres do dnia 31 grudnia 2020 r., a także długoterminową wizję na 2050 r.

¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety” (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 171).

- (3) W sprawozdaniu Komisji z oceny 7. EAP z dnia 15 maja 2019 r. stwierdzono, że wizja na 2050 r. i jego cele priorytetowe są nadal aktualne; 7. EAP przyczynił się do zapewnienia bardziej przewidywalnych, szybszych i lepiej skoordynowanych działań związanych z polityką w zakresie środowiska, a struktura i sprzyjające ramy prawne 7. EAP przyczyniły się do powstania synergii, dzięki czemu polityka w zakresie środowiska stała się bardziej skuteczna i wydajna. Ponadto w sprawozdaniu tym stwierdzono, że 7. EAP wyprzedził Agendę Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (zwaną dalej „Agendą 2030 ONZ”), gdyż podkreślono w tym programie, że wzrost gospodarczy i dobrostan społeczny zależą od zdrowej bazy zasobów naturalnych; ułatwił osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju; oraz pomógł Unii mówić jednym głosem na światowym forum w kwestiach klimatycznych i środowiskowych; przy czym postępy odnotowane w zakresie ochrony przyrody, zdrowia i włączania kwestii dotyczących ochrony środowiska do innych obszarów polityki były niewystarczające. W sprawozdaniu tym stwierdzono również, że w 7. EAP więcej uwagi można było poświęcić kwestiom społecznym, opierając się na istniejących powiązaniach między środowiskiem a polityką społeczną, a mianowicie skutkom dla grup szczególnie wrażliwych, miejscom pracy, włączeniu społecznemu oraz nierówności. Ponadto w sprawozdaniu Komisji zauważono, że pomimo coraz ambitniejszych celów środowiskowych w wielu obszarach polityki wydatki na ochronę środowiska w Europie przez wiele lat pozostawały na stałym poziomie (ok. 2 % PKB) oraz że niewdrażanie przepisów w zakresie ochrony środowiska kosztuje gospodarkę Unii około 55 mld EUR rocznie w postaci kosztów zdrowotnych oraz bezpośrednich kosztów dla środowiska. W sprawozdaniu Komisji stwierdzono, że realizację 7. EAP można było wzmocnić za pomocą silniejszego mechanizmu monitorowania.

- (4) Ze sprawozdania Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) „Środowisko Europy 2020 – stan i prognozy: wiedza na rzecz transformacji w kierunku zrównoważonej Europy” (SOER 2020) wynika, że Unia ma niepowtarzalną szansę zająć w następnej dekadzie pozycję światowego lidera pod względem zrównoważonego rozwoju, jeżeli stawi czoła pilnym wyzwaniom w tym zakresie wymagającym przyjęcia rozwiązań systemowych. Zmiana systemowa oznacza fundamentalną, transformacyjną i przekrojową formę zmiany, która pociąga za sobą znaczne przeobrażenia i reorientację celów systemowych, zachęt, technologii, praktyk i norm społecznych, a także systemów wiedzy i podejść do zarządzania. Jak wskazano w SOER 2020, jednym z najważniejszych czynników leżących u podstaw utrzymujących się w Europie problemów w zakresie środowiska i zrównoważonego rozwoju jest fakt, że są one nierozzerwalnie związane z działalnością gospodarczą i stylem życia, w szczególności zaś z systemami społecznymi, które zaspokajają podstawowe potrzeby Europejczyków, takie jak związane z żywnością, energią i mobilnością. Zapewnienie spójności politycznej z istniejącymi strategiami politycznymi z zakresu środowiska oraz pełne wdrożenie tych strategii znacznie przybliżyłoby Europę do osiągnięcia jej celów środowiskowych do 2030 r. oraz do zrealizowania Agendy 2030 ONZ i jej celów zrównoważonego rozwoju.

- (5) Komisja odpowiedziała na wyzwania wskazane w SOER 2020 przyjmując komunikat z dnia 11 grudnia 2019 r. zatytułowany „Europejski Zielony Ład”, stanowiący nową strategię na rzecz wzrostu w kierunku dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej, której celem jest przekształcenie Unii w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w obrębie zrównoważonej, konkurencyjnej, neutralnej dla klimatu i zasobooszczędnej gospodarki, a także ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii przy jednoczesnym podnoszeniu jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń. Priorytetem powinno być szybkie osiągnięcie celów w zakresie klimatu i środowiska przy jednoczesnej ochronie zdrowia i dobrostanu ludzi przed zagrożeniami i skutkami środowiskowymi oraz przy zapewnieniu sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji. Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119¹ zapisano w prawie Unii cel polegający na osiągnięciu neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r.
- (6) W swojej rezolucji z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie alarmującej sytuacji klimatycznej i środowiskowej Parlament Europejski podkreślił, że bezzwłoczne i ambitne działania mają kluczowe znaczenie i wezwał Komisję do konkretnych działań, w tym poprzez zapewnienie, by wszystkie istotne przyszłe wnioski ustawodawcze i budżetowe były w pełni zgodne z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do poniżej 1,5 °C i nie przyczyniały się do utraty różnorodności biologicznej, oraz poprzez zajęcie się niespójnościami obecnych polityk Unii w dziedzinie alarmującej sytuacji klimatycznej i środowiskowej, w szczególności poprzez szeroko zakrojoną reformę polityki w zakresie rolnictwa, handlu, transportu, energii i inwestycji w infrastrukturę.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. L 243 z 9.7.2021, s. 1).

- (7) Europejski Zielony Ład leży u podstaw planu odbudowy Next Generation EU, w ramach którego sprzyja się inwestycjom w sektory mające kluczowe znaczenie dla transformacji ekologicznej i cyfrowej, aby budować odporność oraz generować wzrost i tworzyć miejsca pracy w ramach sprawiedliwego i integracyjnego społeczeństwa. Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, który da impuls dla odbudowy gospodarczej Unii po kryzysie związanym z COVID-19, wraz z budżetem Unii na lata 2021–2027, również opiera się na celach priorytetowych określonych w Europejskim Zielonym Ładzie. Ponadto wszystkie inicjatywy w ramach planu odbudowy Next Generation EU mają w stosownych przypadkach być zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód” zapisaną w art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852¹ (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie systematyki”). Plan odbudowy Next Generation EU stanowi znakomitą okazję do przyspieszenia tempa transformacji w kierunku neutralności klimatycznej i ochrony środowiska.
- (8) 7. EAP przestał obowiązywać z dniem 31 grudnia 2020 r., a w jego art. 4 ust. 3 zobowiązano Komisję, by w razie potrzeby przedstawiła wniosek dotyczący ósmego programu działań w zakresie środowiska (8. EAP) w odpowiednim terminie umożliwiającym uniknięcie luki między 7. EAP a 8. EAP. W swoim komunikacie w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu Komisja ogłosiła, że 8. EAP obejmie nowy mechanizm monitorowania służący zapewnieniu, by Unia pozostała na dobrej drodze do osiągnięcia swoich celów środowiskowych.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (Dz.U. L 198 z 22.6.2020, s. 13).

- (9) Zgodnie z art. 192 ust. 3 TFUE, 8. EAP określa cele priorytetowe, które mają zostać osiągnięte. Środki niezbędne do realizacji 8. EAP mają zostać przyjęte na podstawie art. 192 ust. 1 lub 2 TFUE.
- (10) Środki wdrażające 8. EAP, takie jak inicjatywy, programy, inwestycje, projekty i umowy, powinny uwzględniać zasadę „nie czynić poważnych szkód” zapisaną w art. 17 rozporządzenia w sprawie systematyki.
- (11) 8. EAP powinien wspierać cele Europejskiego Zielonego Ładu zgodnie z długoterminowym celem, by najpóźniej do 2050 r. cieszyć się dobrą jakością życia z uwzględnieniem poziomów krytycznych dla planety, jak zostało to już określone w 7. EAP. 8. EAP jako ogólny unijny program działań w zakresie środowiska, który będzie realizowany do 2030 r., wykracza poza ramy Europejskiego Zielonego Ładu. Cele priorytetowe 8. EAP wyznaczają kierunek kształtowania polityki Unii między innymi na podstawie zobowiązań wynikających ze strategii i inicjatyw Europejskiego Zielonego Ładu, takich jak unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030, nowy plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym, strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności i plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń.

- (12) Porozumienie paryskie przyjęte na mocy Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu¹ (zwane dalej „porozumieniem paryskim”) ma na celu wzmocnienie globalnej reakcji na zagrożenie zmianą klimatu, między innymi poprzez utrzymanie wzrostu średniej temperatury na świecie znacznie poniżej 2 °C w stosunku do poziomu sprzed epoki przemysłowej oraz kontynuowanie wysiłków na rzecz ograniczenia wzrostu temperatury do 1,5 °C w stosunku do poziomu sprzed epoki przemysłowej, gdyż uznano, że znacznie zmniejszyłoby to ryzyko i skutki zmiany klimatu.
- (13) 8. EAP stanowi podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju i powinien być dostosowany do celów porozumienia paryskiego, konwencji z Rio i innych stosownych umów międzynarodowych. 8. EAP umożliwia systemową transformację w kierunku gospodarki Unii, która zapewni dobrostan z uwzględnieniem poziomów krytycznych dla planety i której wzrost będzie miał charakter regeneracyjny, a także powinien sprawić, by transformacja ekologiczna została przeprowadzona w sposób sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu, jednocześnie przyczyniając się do zmniejszenia nierówności. Zgodnie z modelem opracowanym przez Stockholm Resilience Centre osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju związanych z ochroną środowiska i klimatem leży u społecznych i gospodarczych podstaw celów zrównoważonego rozwoju, ponieważ nasze społeczeństwa i gospodarki zależą od zdrowej biosfery, a zrównoważony rozwój może odbywać się wyłącznie w bezpiecznej przestrzeni działania na stabilnej i odpornej planecie. Osiągnięcie przez Unię celów zrównoważonego rozwoju oraz wspieranie w tym państw trzecich będzie miało zasadnicze znaczenie, jeżeli Unia ma zająć pozycję światowego lidera w transformacji ku zrównoważoności.

¹ Dz.U. L 282 z 19.10.2016, s. 4.

- (14) Działania służące osiągnięciu celów środowiskowych i klimatycznych Unii muszą być prowadzone spójnie z wdrażaniem Europejskiego filaru praw socjalnych.
- (15) Zgodnie z art. 191 ust. 2 TFUE polityka Unii w dziedzinie środowiska ma stawiać sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w różnych regionach Unii i ma opierać się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

- (16) 8. EAP powinien przyspieszyć transformację ekologiczną – przeprowadzoną w sposób sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu – w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie. Transformacja ekologiczna powinna zachodzić w kontekście gospodarki dobrobytu, gdzie wzrost ma charakter regeneracyjny i możliwa jest zmiana systemowa, która to gospodarka opiera się na założeniu, że dobrostan i dostatek naszych społeczeństw zależą od stabilnego klimatu, zdrowego środowiska i sprawnych ekosystemów, oraz zapewnia bezpieczną przestrzeń działania z uwzględnieniem poziomów krytycznych dla planety. Biorąc pod uwagę, że światowa populacja i zapotrzebowanie na zasoby naturalne nadal rosną, działalność gospodarcza powinna rozwijać się w sposób zrównoważony, który nie pogarsza, ale wręcz cofa zmianę klimatu, chroni, odbudowuje i polepsza stan środowiska, m.in. powstrzymując i odwracając proces utraty różnorodności biologicznej, zapobiega degradacji środowiska, chroni zdrowie i dobrostan przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami środowiskowymi, zapobiega zanieczyszczeniom i je minimalizuje oraz skutkuje utrzymaniem i wzbogaceniem kapitału naturalnego i promowaniem zrównoważonej biogospodarki, zapewniając tym samym bogactwo zasobów odnawialnych i nieodnawialnych. Dzięki ciągłemu procesowi badań i innowacji, transformacji modeli produkcji i konsumpcji, dostosowywaniu się do nowych wyzwań i współtworzeniu gospodarka dobrobytu wzmacnia odporność i zabezpiecza dobrostan obecnych i przyszłych pokoleń.

- (17) W 8. EAP należy wskazać tematyczne cele priorytetowe w obszarach łagodzenia zmiany klimatu, dostosowania do zmiany klimatu, ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim, nietoksycznej gospodarki o obiegu zamkniętym, środowiska o zerowym poziomie zanieczyszczeń oraz ograniczenia do minimum presji środowiskowych związanych z produkcją i konsumpcją we wszystkich sektorach gospodarki. Te tematyczne cele priorytetowe odnoszące się zarówno do czynników powodujących szkody w środowisku, jak i do skutków tych szkód, są ze sobą nierozdzielnie związane. W związku z tym do ich osiągnięcia konieczne jest podejście systemowe. Należy ponadto określić w 8. EAP warunki podstawowe spójnego osiągnięcia długoterminowych i tematycznych celów priorytetowych dla wszystkich zaangażowanych podmiotów.
- (18) W ocenach skutków przeprowadzanych w kontekście 8. EAP należy w ramach zintegrowanej analizy skutków gospodarczych, społecznych i środowiskowych uwzględnić pełen zakres natychmiastowych i długoterminowych skutków dla środowiska i klimatu, w tym ich łącznych skutków, a także koszty działania i niepodjęcia działań. Te oceny skutków powinny opierać się na szeroko zakrojonych i przejrzystych konsultacjach. W ciągu ośmiu tygodni od zakończenia konsultacji publicznych Komisja powinna przedstawiać szczegółowe informacje zwrotne o odpowiedziach udzielonych w ramach konsultacji przez zainteresowane strony, w podziale na kategorie zainteresowanych stron.

- (19) Przejście na gospodarkę dobrobytu, której wzrost ma charakter regeneracyjny, jest nieodłącznym elementem 8. EAP i zostało zapisane zarówno w celach priorytetowych na 2030 r., jak i na 2050 r. W celu zapewnienia tego przejścia Unia będzie musiała opracować bardziej całościowe podejście do kształtowania polityki poprzez, między innymi, korzystanie ze zbiorczej tabeli wskaźników mierzącej postęp gospodarczy, społeczny i środowiskowy „nie tylko w oparciu o PKB”. Zestaw wskaźników zbiorczych będący częścią wysiłków Unii na rzecz wdrożenia Agendy 2030 ONZ mógłby zebrać w całość istniejące wskaźniki i procesy monitorowania, dostarczając przy tym w miarę możliwości także informacji na temat stopnia zaawansowania w realizacji celów, a ostatecznie służąc jako polityczny drogowskaz przy kształtowaniu polityki. Opracowanie takiego zestawu wskaźników uwzględniono zatem w 8. EAP jako warunek podstawowy.
- (20) Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska oraz Globalne Forum OECD na temat Środowiska podkreśliły, że zmiany środowiskowe mają skutki zróżnicowane ze względu na płeć. Zróżnicowane ze względu na płeć role skutkują również zróżnicowaną podatnością kobiet i mężczyzn na skutki zmiany klimatu, które pogłębiają nierówności między kobietami i mężczyznami. W związku z tym konieczne jest spojrzenie na działania i cele związane z osiągnięciem celów priorytetowych 8. EAP z perspektywy płci, aby nie przyczyniać się do utrwalania różnic w sytuacji kobiet i mężczyzn.

- (21) Art. 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999¹ stanowi, że sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej ma zawierać m.in. informacje o postępach państw członkowskich w stopniowym wycofywaniu dotacji w dziedzinie energetyki, w szczególności dotacji na paliwa kopalne. Art. 17 tego rozporządzenia stanowi, że Komisja, wspomagana przez Komitet ds. Unii Energetycznej, ma przyjmować akty wykonawcze, w tym metodykę sprawozdawczości na temat stopniowego wycofywania dotacji w energetyce, w szczególności w odniesieniu do paliw kopalnych. Ponadto na podstawie wyników trwającego badania Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w stopniowym wycofywaniu innych dotacji o skutkach szkodliwych dla środowiska.
- (22) Biorąc pod uwagę potrzeby wynikające z unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, w tym priorytety inwestycyjne dotyczące Natura 2000 i zielonej infrastruktury, Komisja oceniła, że na wydatki na naturę trzeba będzie przeznaczyć co najmniej 20 mld EUR rocznie. Będzie zatem konieczne uruchomienie finansowania prywatnego i publicznego na poziomie krajowym i unijnym, w tym za pośrednictwem szeregu różnych programów.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (EU) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

- (23) Zgodnie z komunikatem Komisji z dnia 14 października 2020 r. zatytułowanym „Strategia w zakresie chemikaliów na rzecz zrównoważoności na rzecz nietoksycznego środowiska” 8. EAP powinien wspierać wysiłki Unii na rzecz propagowania należytego zarządzania chemikaliami poprzez międzynarodową współpracę i partnerstwa, na forach dwustronnych, regionalnych i wielostronnych, a także we współpracy z państwami trzecimi. Unia zgodnie ze zobowiązaniami międzynarodowymi zadba o to, by niebezpieczne chemikalia zakazane w Unii nie były produkowane w celu wywozu, w tym w razie potrzeby poprzez zmianę odpowiednich przepisów.
- (24) Zarówno w Unii, jak i na całym świecie grunty i gleba nadal ulegają degradacji w wyniku wielu rodzajów działalności człowieka, takich jak złe gospodarowanie gruntami, zmiana użytkowania gruntów, niezrównoważone praktyki rolnicze, porzucanie gruntów, zanieczyszczenie, niezrównoważone praktyki w leśnictwie i uszczelnianie gleby oraz na skutek utraty różnorodności biologicznej i zmiany klimatu, często w połączeniu z innymi czynnikami, co ogranicza zdolność gruntów i gleby do świadczenia usług ekosystemowych i pełnienia funkcji ekosystemowych.
- (25) Jedną z głównych przyczyn zmiany klimatu i degradacji środowiska, w tym globalnego wylesiania, jest wciąż światowy system żywnościowy, w tym rolnictwo, rybołówstwo i akwakultura. Aby zapewnić osiągnięcie celów priorytetowych 8. EAP, w Unii konieczna jest transformacja unijnego systemu żywnościowego.

- (26) Zgodnie z wydanym przez Międzyrządową Platformę Naukowo-Polityczną w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (IPBES) sprawozdaniem z warsztatów zorganizowanych dnia 29 października 2020 r. na temat różnorodności biologicznej i pandemii podstawowymi przyczynami pandemii są te same globalne zmiany środowiskowe, które powodują utratę różnorodności biologicznej i zmianę klimatu, w tym zmiana użytkowania gruntów, ekspansja i intensyfikacja rolnictwa, handel dziką fauną i florą i spożywanie ich oraz inne czynniki. Zmiana klimatu wiąże się z pojawianiem się nowych chorób i z dużym prawdopodobieństwem zrodzi znaczne ryzyko pandemii w przyszłości, natomiast utrata różnorodności biologicznej wiąże się również z transformacją krajobrazów i może w niektórych przypadkach prowadzić do zwiększonego ryzyka pojawienia się nowych chorób. Według sprawozdania koszty niepodjęcia działań znacznie przewyższają koszty wdrożenia globalnych strategii zapobiegania pandemiom polegających na ukróceniu handlu dziką fauną i florą oraz na ograniczeniu zmiany użytkowania gruntów, a także na zwiększeniu nadzoru w ramach podejścia „Jedno zdrowie”.
- (27) Pandemia COVID-19, która doprowadziła do bezprecedensowego światowego kryzysu zdrowotnego i gospodarczego, po raz kolejny pokazała, jak ważne w kształtowaniu polityki jest przekrojowe podejście „Jedno zdrowie”, zgodnie z którym uznaje się, że zdrowie ludzkie jest zależne od stanu środowiska i powiązane z jego składnikami i czynnikami, w tym ze zdrowiem zwierząt, a działania mające na celu zwalczanie zagrożeń dla zdrowia muszą uwzględniać złożoność współzależności między zdrowiem a środowiskiem. 8. EAP powinien przyczynić się do pełnego uwzględnienia podejścia „Jedno zdrowie” na wszystkich poziomach kształtowania polityki.
- (28) Postępy ku uznaniu prawa do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, określonego w rezolucji 48/13 Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, są warunkiem podstawowym osiągnięcia celów priorytetowych 8. EAP.

- (29) Termin „podejście ekosystemowe”, zdefiniowany w Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej, stanowi strategię zintegrowanego zarządzania gruntami, wodą i żywymi zasobami, która sprzyja ich zachowaniu i zrównoważonemu wykorzystywaniu w sprawiedliwy sposób, aby pomóc w osiągnięciu równowagi między trzema celami tej konwencji, a mianowicie zachowaniem różnorodności biologicznej, jej zrównoważonym użytkowaniem i podziałem wynikających z niej korzyści.
- (30) Zgodnie ze sprawozdaniem EEA zatytułowanym „Rozwiązania oparte na zasobach przyrody w Europie: polityka, teoria i praktyka na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi” rozwiązania oparte na zasobach przyrody służące przystosowaniu się do zmiany klimatu i zmniejszeniu ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi to działania, które wzorują się na przyrodzie i wzmacniają ją, aby odbudować i chronić ekosystemy oraz pomóc społeczeństwu w przystosowaniu się do skutków zmiany klimatu i spowolnieniu dalszego ocieplenia, a jednocześnie przynoszą wiele dodatkowych korzyści. Wdrażanie rozwiązań opartych na zasobach przyrody powinno być spójne z celami priorytetowymi 8. EAP.
- (31) Rozliczanie kapitału naturalnego – narzędzie mające na celu mierzenie zmian w zasobach kapitału naturalnego w różnych skalach oraz uwzględnianie wartości usług ekosystemowych w systemach rozliczania i sprawozdawczości – powinno wspierać pomiar postępów w realizacji ambitnych celów i środków zmierzających do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, przy czym nie może ono zastępować tego pomiaru.

- (32) Ekosystemy morskie i przybrzeżne, takie jak namorzyny, rafy koralowe, słone bagna i łąki trawy morskiej, ulegają degradacji i negatywnemu wpływowi szkodliwych praktyk, zanieczyszczeń i takich procesów jak eutrofizacja i zakwaszanie, co zubaża różnorodność biologiczną, którą te ekosystemy podtrzymują, oraz osłabia świadczone przez nie usługi i pełnione funkcje ekosystemowe, a także ich zdolność do działania w charakterze pochłaniaczy dwutlenku węgla. Konieczne są pilne działania na rzecz ochrony i odbudowy ekosystemów morskich i przybrzeżnych, w tym dna morskiego. Ochrona oceanów i zachowanie ich w obecnym stanie to globalne wyzwanie i zbiorowa odpowiedzialność, istnieje zatem potrzeba uświadamiania i szerzenia podstawowej wiedzy o morzach i oceanach, aby sprzyjać przyjmowaniu i wdrażaniu skutecznych środków na wszystkich poziomach społeczeństwa i przez wszystkie działające w jego obrębie podmioty.
- (33) Prognozuje się, że w nadchodzących latach degradacja środowiska i niekorzystne skutki zmiany klimatu jeszcze się nasilą, wyrządzając najdotkliwsze szkody krajom rozwijającym się i najsłabszym grupom ludności. Aby pomóc w budowaniu odporności i wesprzeć państwa trzecie w ich wysiłkach na rzecz złagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, pomoc finansowa Unii i państw członkowskich dla państw trzecich powinna propagować Agendę 2030 ONZ, porozumienie paryskie oraz globalne ramy Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej na okres po 2020 r., jak również powinna być zgodna z celami priorytetowymi 8. EAP. Ponadto Unia i państwa członkowskie powinny także zapewnić, by porozumienie paryskie i inne umowy międzynarodowe w sprawie klimatu i środowiska były wdrażane w sposób odzwierciedlający zasadę sprawiedliwości, zasadę wspólnej, lecz zróżnicowanej odpowiedzialności oraz zróżnicowanych możliwości, jak zapisano w art. 2 ust. 2 porozumienia paryskiego.

- (34) Zielona dyplomacja i wzmocniona współpraca z państwami trzecimi, włącznie z krajami rozwijającymi się, oraz wspieranie dobrego zarządzania środowiskiem na poziomie globalnym, w tym sprzyjanie dostępowi do informacji, udziałowi społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępowi do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju oraz unijnych celów środowiskowych i klimatycznych. Zasadnicze znaczenie ma również zapewnienie synergii i spójności między wszystkimi wewnętrznymi i zewnętrznymi politykami Unii, w tym polityką handlową i umowami handlowymi, a także przestrzeganie spójności polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju.

(35) Biorąc pod uwagę, że polityka w zakresie ochrony środowiska jest w znacznym stopniu zdecentralizowana, działania zmierzające do osiągnięcia celów priorytetowych 8. EAP należy podejmować na różnych poziomach zarządzania, tj. na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, przyjmując oparte na współpracy podejście do wielopoziomowego zarządzania. Zasadnicze znaczenie ma skuteczne monitorowanie, wdrażanie, egzekwowanie i rozliczalność, a do zapewnienia spójności między strategiami politycznymi niezbędne jest skuteczne zarządzanie. Należy wzmocnić zintegrowane podejście do rozwoju i wdrażania polityki w celu maksymalnego wykorzystania synergii między celami środowiskowymi, społecznymi i gospodarczymi, systematycznie monitorując, a w stosownych przypadkach oceniając potencjalne kompromisy między nimi, jak również systematycznie szacując potrzeby grup szczególnie wrażliwych i zmarginalizowanych. To zintegrowane podejście powinno zaspokajać specyficzne potrzeby wszystkich regionów, w tym obszarów miejskich i wiejskich oraz regionów najbardziej oddalonych. Ponadto aby zagwarantować powodzenie 8. EAP, ważny jest dostęp do informacji dotyczących środowiska, udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska oraz dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w tym przejrzyste współdziałanie z organami władzy publicznej na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji, podmiotami pozarządowymi i ogólnie obywatelami, oraz między nimi, zgodnie z Konwencją o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska¹ (zwaną dalej „konwencją z Aarhus”).

¹ Dz.U. L 124 z 17.5.2005, s. 4.

- (36) Komisja powinna ocenić postępy w osiągnięciu celów priorytetowych 8. EAP przez Unię i państwa członkowskie w kontekście sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji zmierzającej ku zrównoważoności, dobrostanowi i odporności z uwzględnieniem poziomów krytycznych dla planety. Jest to zgodne z apelami szefów państw lub rządów państw członkowskich zawartymi w deklaracji z Porto, z apelami Rady zawartymi w jej konkluzjach z dnia 24 października 2019 r. na temat gospodarki dobrobytu i z apelami Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego zawartymi w jego dokumencie otwierającym debatę zatytułowanym „W kierunku zrównoważonej Europy 2030”, dotyczącymi pomiaru wyników gospodarczych i postępów społecznych „nie tylko w oparciu o PKB” oraz przejścia do stosowania dobrostanu jako drogowskazu działań politycznych, co popiera również OECD.

- (37) Ocena postępów na drodze do osiągnięcia celów priorytetowych 8. EAP powinna odzwierciedlać najnowsze zmiany dotyczące dostępności i istotności danych i wskaźników. Powinna być spójna z narzędziami monitorowania i zarządzania obejmującymi bardziej szczegółowe aspekty polityki w zakresie środowiska i klimatu – oraz pozostawać bez uszczerbku dla tych narzędzi – takimi jak w szczególności rozporządzenie (UE) 2018/1999, przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska, ogłoszony przez Komisję w jej komunikacie z dnia 27 maja 2016 r. zatytułowanym „Osiągnięcie korzyści z polityki ochrony środowiska UE poprzez regularny przegląd wdrażania tej polityki” i narzędzia monitorowania związane z gospodarką o obiegu zamkniętym, zerowym poziomem emisji zanieczyszczeń, różnorodnością biologiczną, polityką dotyczącą powietrza, wody, gleby, odpadów lub każdą inną strategią polityczną dotyczącą środowiska. Wraz z narzędziami stosowanymi w ramach europejskiego semestru, w monitorowaniu przez Eurostat celów zrównoważonego rozwoju oraz ujętymi w komunikacie Komisji z dnia 9 września 2020 r. zatytułowanym „Sprawozdanie dotyczące prognozy strategicznej z 2020 r.” ocena postępów w osiągnięciu celów priorytetowych 8. EAP powinna stanowić część przekrojowego, spójnego i wzajemnie powiązanego zestawu narzędzi monitorowania i zarządzania obejmującego nie tylko czynniki środowiskowe, lecz także społeczne i gospodarcze.
- (38) Z uwagi na cele priorytetowe 8. EAP, a zwłaszcza na jego długoterminowy cel priorytetowy, ważne są dalszy rozwój bazy wiedzy o poziomach krytycznych dla planety i śladach środowiskowych oraz rozwijanie zestawów stosownych wskaźników.

- (39) Do monitorowania postępów w osiągnięciu celów priorytetowych 8. EAP potrzebne są solidne i miarodajne dane i wskaźniki. Komisja, EEA i inne właściwe agencje powinny mieć dostęp do danych i wskaźników przekazywanych przez państwa członkowskie zgodnie z obowiązującymi unijnymi aktami prawnymi, ponownie je wykorzystywać i opierać się na nich. Ponadto należy korzystać z innych źródeł danych, takich jak dane satelitarne i przetworzone informacje pozyskane z unijnego programu obserwacji i monitorowania Ziemi (Copernicus), europejskiego systemu informacji o pożarach lasów, europejskiego systemu informacji o różnorodności biologicznej, systemu identyfikacji działek rolnych i europejskiego systemu informowania o powodziach oraz platformy danych takie jak europejska sieć informacji i obserwacji środowiska morskiego lub Platforma Informacyjna Monitorowania Stanu Chemicznego. Stosowanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych oraz sztucznej inteligencji umożliwia zarządzanie danymi i ich analizowanie w skuteczny sposób, ograniczając tym samym obciążenie administracyjne przy jednoczesnej poprawie terminowości i jakości. Aby oceniać postępy w osiągnięciu celów priorytetowych 8. EAP, oprócz prawnie wiążących celów określonych w prawie Unii można wykorzystywać cele niewiążące prawnie.

- (40) Ponadto zgodnie z wymogami określonymi w dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE¹, 2007/2/WE² i (UE) 2019/1024³ państwa członkowskie powinny zadbać o to, by odpowiednie dane, informacje i wskaźniki na potrzeby monitorowania wdrażania 8. EAP były dostępne nieodpłatnie, niedyskryminacyjne, miały otwarty dostęp, były właściwe, wysokiej jakości, porównywalne, aktualne, przyjazne dla użytkowników i łatwo dostępne online.
- (41) W celu osiągnięcia celów priorytetowych 8. EAP EEA i Europejska Agencja Chemikaliów (ECHA), a także państwa członkowskie powinny być wyposażone w odpowiednie zdolności i wystarczające zasoby, aby zapewnić solidną, dostępną i przejrzystą wiedzę oraz bazę dowodów w celu wsparcia realizacji strategicznych priorytetów Europejskiego Zielonego Ładu oraz oceny postępów w ramach 8. EAP. W stosownych przypadkach inne organy i agencje również powinny być angażowane w realizację tych strategicznych priorytetów i w ocenę postępów oraz wносить wkład w te prace.

¹ Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz.U. L 41 z 14.2.2003, s. 26).

² Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.U. L 108 z 25.4.2007, s. 1).

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz.U. L 172 z 26.6.2019, s. 56).

(42) Artykuł 192 ust. 3 akapit pierwszy TFUE stanowi, że ogólne programy działania określające cele priorytetowe, które mają zostać osiągnięte w ramach polityki Unii w dziedzinie środowiska, uchwalane są przez Parlament Europejski i Radę stanowiące zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą. Ponieważ komunikat Komisji w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu zawiera plan głównych działań w dziedzinie środowiska i klimatu na nadchodzące lata, w niniejszej decyzji wyjątkowo nie zdefiniowano działań służących osiągnięciu jej celów priorytetowych na okres do 2025 r. Konieczne będzie jednak ich wyznaczenie na okres po realizacji głównych działań Europejskiego Zielonego Ładu – które zgodnie z oczekiwaniami powinny zostać wdrożone do 2024 r. – aby zapewnić możliwość osiągnięcia tematycznych celów priorytetowych określonych w niniejszej decyzji oraz aby to 8. EAP nadal stanowił nadrzędną wizję unijnej polityki w zakresie środowiska. Jest to również konieczne, by nie naruszyć prerogatyw Parlamentu Europejskiego i Rady określonych w art. 192 ust. 3 akapit pierwszy TFUE, bez uszczerbku dla prerogatyw Komisji na podstawie art. 17 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). W tym celu Komisja powinna przeprowadzić przegląd śródkresowy do dnia 31 marca 2024 r., a następnie, w stosownych przypadkach, w celu osiągnięcia tematycznych celów priorytetowych, powinna do dnia 31 marca 2025 r. przedstawić wniosek ustawodawczy dodający do niniejszej decyzji załącznik.

- (43) Aby uwzględnić zmieniające się cele polityczne oraz osiągnięte postępy, Komisja powinna ocenić 8. EAP w 2029 r. Komisja powinna przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie zawierające ustalenia z tej oceny, po którym w stosownym przypadku powinna sporządzić wniosek ustawodawczy dotyczący następnego unijnego programu działań w zakresie środowiska. Taki wniosek ustawodawczy należy przedstawić w odpowiednim terminie umożliwiającym uniknięcie luki między 8. EAP a 9. EAP.
- (44) Ponieważ cele niniejszej decyzji nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na rozmiary i skutki proponowanego programu działań możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 TUE. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule, niniejsza decyzja nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Przedmiot

1. W niniejszej decyzji określono ogólny program działań w zakresie środowiska na okres do 31 grudnia 2030 r. (zwany dalej „8. programem działań w zakresie środowiska” lub „8. EAP”). Ustanawia się w niej cele priorytetowe 8. EAP i określa warunki podstawowe niezbędne do osiągnięcia tych celów priorytetowych. Ustanawia się w niej ramy monitorowania służące mierzeniu postępów Unii i jej państw członkowskich w dążeniu do osiągnięcia celów priorytetowych 8. EAP, a także mechanizm zarządzania służący zapewnieniu realizacji tych celów priorytetowych.
2. 8. EAP ma na celu przyspieszenie transformacji ekologicznej w kierunku neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, zasobooszczędnej, bazującej na energii ze źródeł odnawialnych, odpornej i konkurencyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym w sposób sprawiedliwy, równy i sprzyjający włączeniu społecznemu, a także ochronę, odbudowę i poprawę stanu środowiska, między innymi poprzez powstrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej. Wspiera on i wzmacnia zintegrowane podejście do polityki i wdrażania, opierając się na Europejskim Zielonym Ładzie.
3. 8. EAP stanowi podstawę osiągnięcia celów środowiskowych i klimatycznych określonych w Agendzie 2030 ONZ i jej celach zrównoważonego rozwoju, a także celów, do osiągnięcia których dąży się na mocy wielostronnych umów środowiskowych i porozumień klimatycznych.

4. Ramy monitorowania 8. EAP wspierają wysiłki Unii w zakresie pomiaru postępów na drodze do zrównoważoności, dobrostanu i odporności.
5. 8. EAP opiera się na zasadzie ostrożności, zasadach działania zapobiegawczego i usuwania zanieczyszczeń u źródła oraz na zasadzie „zanieczyszczający płaci”.

Artykuł 2

Cele priorytetowe

1. Długoterminowym celem priorytetowym 8. EAP jest zapewnienie, by najpóźniej do 2050 r. ludzie cieszyli się dobrą jakością życia z uwzględnieniem poziomów krytycznych dla planety w gospodarce dobrobytu, w której nic się nie marnuje, wzrost ma charakter regeneracyjny, osiągnięto neutralność klimatyczną w Unii, a nierówności znacznie zmniejszono. Zdrowe środowisko sprzyja dobrostanowi wszystkich ludzi i jest środowiskiem, w którym zachowana jest różnorodność biologiczna, ekosystemy rozwijają się a przyroda jest chroniona i odbudowywana, co prowadzi do większej odporności na zmianę klimatu, klęski żywiołowe związane z pogodą i klimatem i inne zagrożenia dla środowiska. Unia ustala tempo zapewnienia dostatku obecnych i przyszłych pokoleń na całym świecie zgodnie z zasadą odpowiedzialności międzypokoleniowej.

2. 8. EAP ma sześć wzajemnie powiązanych tematycznych celów priorytetowych na okres do 31 grudnia 2030 r.:
- a) szybkie i przewidywalne ograniczenie emisji gazów cieplarnianych oraz jednocześnie wzmocnienie ich pochłaniania przez naturalne pochłaniacze w Unii, aby osiągnąć cel redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r., jak określono w rozporządzeniu (UE) 2021/1119, zgodnie z unijnymi celami klimatycznymi i środowiskowymi, dbając o sprawiedliwą transformację, która nie pozostawia nikogo w tyle;
 - b) stałe postępy we wzmacnianiu i uwzględnianiu zdolności przystosowawczych, w tym na podstawie podejść ekosystemowych, wzmacnianiu odporności i adaptacji oraz ograniczaniu podatności środowiska, społeczeństwa i wszystkich sektorów gospodarki na zmianę klimatu, a jednocześnie skuteczniejsze zapobieganie klęskom żywiołowym związanym z klimatem i pogodą oraz zwiększanie gotowości na nie;
 - c) dążenie do gospodarki dobrobytu, która oddaje planecie więcej niż z niej czerpie, oraz przyspieszenie przejścia na nietoksyczną gospodarkę o obiegu zamkniętym, w której wzrost ma charakter regeneracyjny, zasoby wykorzystuje się w sposób efektywny i zrównoważony oraz stosuje się hierarchię postępowania z odpadami;

- d) dążenie do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń, w tym w odniesieniu do szkodliwych substancji chemicznych, aby uzyskać nietoksyczne środowisko, w tym powietrze, wodę, glebę, również w odniesieniu do zanieczyszczenia świetlnego i zanieczyszczenia hałasem, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu ludzi, zwierząt i ekosystemów przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem;
- e) ochrona, zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w środowisku lądowym i morskim oraz różnorodności biologicznej wód śródlądowych na obszarach chronionych i poza nimi poprzez, między innymi, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz poprawę stanu ekosystemów i ich funkcji oraz świadczonych przez nie usług, a także poprzez poprawę stanu środowiska, zwłaszcza powietrza, wody i gleby, jak również poprzez zwalczanie pustynnienia i degradacji gleby;
- f) promowanie środowiskowych aspektów zrównoważoności i znaczne ograniczenie największych presji środowiskowych i klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją unijną, w szczególności w obszarze energii, przemysłu, budownictwa i infrastruktury, mobilności, turystyki, handlu międzynarodowego i systemu żywnościowego.

Artykuł 3

Warunki podstawowe osiągnięcia celów priorytetowych

Do osiągnięcia celów priorytetowych określonych w art. 2 konieczne jest, aby Komisja, państwa członkowskie, organy regionalne i lokalne oraz zainteresowane podmioty spełniły w stosownych przypadkach następujące warunki:

- a) zapewnienie skutecznego, sprawnego i pełnego wdrożenia unijnego ustawodawstwa i unijnych strategii w dziedzinie środowiska i klimatu oraz dążenie do doskonałości w zakresie efektywności środowiskowej na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprzez zapewnienie wystarczającego potencjału administracyjnego i wystarczających zdolności zapewnienia zgodności określonych w regularnym przeglądzie wdrażania polityki ochrony środowiska, wspieranie sieci specjalistów, takich jak Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska, Europejska Sieć Prokuratorów ds. Przemocności przeciwko Środowisku, Europejskie Forum Sędziów na rzecz Środowiska i Europejska Sieć ds. Zwalczania Przemocstw przeciwko Środowisku, a także współpraca z takimi sieciami;
- b) nadanie priorytetu egzekwowaniu unijnego prawa ochrony środowiska w przypadku braku wdrożenia, w tym w drodze postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, a także poprzez zapewnienie, aby na ten cel przydzielono wystarczające zasoby finansowe i ludzkie, a informacje na temat tych postępowań były kompletne i łatwo dostępne, z poszanowaniem prawa Unii;

- c) udoskonalenie wytycznych i zaleceń, w tym w sprawie skutecznych, odstraszających i proporcjonalnych sankcji w celu zmniejszenia ryzyka nieprzestrzegania unijnego prawa ochrony środowiska, a także intensyfikacja działań w zakresie odpowiedzialności za szkody w środowisku oraz reakcji na nieprzestrzeganie tego prawa, a także wzmocnienie współpracy wymiarów sprawiedliwości oraz egzekwowania prawa w odniesieniu do przestępstw przeciwko środowisku określonych w odnośnych aktach prawnych Unii, takich jak dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE¹;
- d) wzmocnienie zintegrowanego podejścia do rozwoju i wdrażania polityki, w szczególności dzięki:
 - (i) włączeniu celów priorytetowych określonych w art. 2 i – w stosownych przypadkach – celów zrównoważonego rozwoju do wszystkich odpowiednich strategii, inicjatyw ustawodawczych i nieustawodawczych, programów, inwestycji i projektów na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz do odpowiednich umów międzynarodowych zawartych przez Unię po dniu ... [data wejścia w życie niniejszej decyzji], aby zapewnić, by te strategie, inicjatywy ustawodawcze i nieustawodawcze, programy, inwestycje, projekty i umowy międzynarodowe oraz ich wdrażanie były spójne z celami priorytetowymi określonymi w art. 2, przyczyniały się w stosownych przypadkach do ich realizacji oraz nie wpływały negatywnie na ich realizację;

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (Dz.U. L 328 z 6.12.2008, s. 28).

- (ii) maksymalizacji korzyści wynikających z wdrażania dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE¹ i 2001/42/WE²;
- (iii) systematycznemu monitorowaniu i – w stosownych przypadkach – ocenie synergii i potencjalnych kompromisów między celami środowiskowymi, społecznymi i gospodarczymi w przypadku wszystkich inicjatyw, aby zapewnić ludziom dobrostan, a w szczególności zaspokojenie ich potrzeb w zakresie zdrowego środowiska, czystego powietrza oraz dostępu po przystępnych cenach do wysokiej jakości żywności, wody, energii, mieszkań, zielonej infrastruktury i mobilności w zrównoważony sposób, który nie pozostawia nikogo w tyle;
- (iv) przyjęciu podejścia opartego na zasadzie „zrównoważony rozwój przede wszystkim”, w tym poprzez włączenie – w stosownych przypadkach – celów zrównoważonego rozwoju do wytycznych w sprawie lepszego stanowienia prawa i do zestawu instrumentów służących lepszemu stanowieniu prawa, a także usprawnienie i wdrożenie zasady „nie szkodzić”;

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1).

² Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30).

- (v) regularnej ocenie istniejących strategii politycznych i proponowaniu – w stosownych przypadkach – nowych aktów prawnych bazujących w razie potrzeby na ocenach skutków, które opierają się na szeroko zakrojonych i przejrzystych konsultacjach – zgodnie z rozliczalnymi, sprzyjającymi włączeniu społecznemu, uzasadnionymi i łatwymi do wdrożenia procedurami – i które uwzględniają pełny zakres natychmiastowych i długoterminowych skutków dla środowiska i klimatu w ramach zintegrowanej analizy skutków gospodarczych, społecznych i środowiskowych, w tym ich łącznych skutków, a także koszty podjęcia działań i koszty braku działania;
 - (vi) przedstawieniu, w ciągu ośmiu tygodni od zakończenia konsultacji publicznych przez Komisję, szczegółowych informacji zwrotnych na temat odpowiedzi udzielonych w ramach konsultacji przez zainteresowane strony, w podziale na kategorie zainteresowanych stron;
- e) opracowanie zbiorczej tabeli wskaźników i zestawu wskaźników służących do pomiaru „nie tylko w oparciu o PKB”, w oparciu między innymi o ukierunkowane konsultacje ze wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi stronami, a także o sprawozdanie, w którym określa się wzajemne powiązania między istniejącymi zestawami wskaźników, ramami i procesami monitorowania na poziomie Unii służącymi do pomiaru postępu społecznego, gospodarczego i środowiskowego oraz przedstawia się propozycje działania na rzecz usprawnienia istniejących tabel wskaźników i zestawów wskaźników;
- f) zapewnienie minimalizacji nierówności społecznych wynikających ze skutków i strategii politycznych związanych z klimatem i środowiskiem oraz zapewnienie, by środki podejmowane w celu ochrony środowiska i klimatu były realizowane w sposób sprawiedliwy społecznie i sprzyjający włączeniu społecznemu;

- g) uwzględnianie aspektu płci we wszystkich strategiach politycznych dotyczących klimatu i środowiska, w tym poprzez uwzględnianie perspektywy płci na wszystkich etapach procesu kształtowania polityki;
- h) bezzwłoczne wzmocnienie zachęt korzystnych dla środowiska oraz stopniowe wycofywanie dotacji o skutkach szkodliwych dla środowiska, w szczególności dotacji na paliwa kopalne, na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym, między innymi poprzez:
 - (i) wiążące unijne ramy dotyczące monitorowania i sprawozdawczości na temat postępów państw członkowskich w stopniowym wycofywaniu dotacji na paliwa kopalne w oparciu o uzgodnioną metodykę;
 - (ii) ustalenie ostatecznego terminu stopniowego wycofywania dotacji na paliwa kopalne w sposób spójny z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 °C;
 - (iii) ustaloną przez Komisję do 2023 r., w porozumieniu z państwami członkowskimi, metodykę identyfikacji innych dotacji o skutkach szkodliwych dla środowiska; na podstawie tej metodyki państwa członkowskie identyfikują inne dotacje o skutkach szkodliwych dla środowiska i regularnie informują o nich Komisję, umożliwiając jej przedstawianie sprawozdania na temat poziomu i rodzaju takich dotacji w Unii oraz postępów w ich stopniowym wycofywaniu;

- i) włączenie działań na rzecz różnorodności biologicznej do głównego nurtu polityki Unii i przyczynienie się do osiągnięcia ogólnego celu zakładającego, że w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 na cele związane z różnorodnością biologiczną przeznaczone zostanie 7,5 % rocznych wydatków w 2024 r. i 10 % rocznych wydatków w 2026 r. i 2027 r., przy czym wydatki te będą monitorowane za pomocą skutecznej, przejrzystej i kompleksowej metodyki, z uwzględnieniem przypadków pokrywania się celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej;
- j) zapewnienie skutecznego uwzględniania kwestii klimatu i różnorodności biologicznej oraz weryfikacji budżetu Unii pod względem wpływu na klimat i różnorodność biologiczną, a także zapewnienie spójności między finansowaniem na rzecz klimatu a finansowaniem na rzecz różnorodności biologicznej;
- k) promowanie należytego zarządzania chemikaliami na poziomie międzynarodowym, a jednocześnie promowanie globalnego stopniowego wycofywania substancji, które nie są dopuszczone w Unii;
- l) szybkie zastąpienie substancji potencjalnie niebezpiecznych, w tym substancji stanowiących bardzo duże zagrożenie, substancji zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego, bardzo trwałych substancji chemicznych, substancji o działaniu neurotoksycznym i substancji o działaniu immunotoksycznym, jak również zajęcie się problemem połączonego oddziaływania chemikaliów, nanoform substancji i narażenia na niebezpieczne substancje chemiczne pochodzące z produktów, ocena ich wpływu na zdrowie i środowisko, w tym klimat i różnorodność biologiczną, a zarazem promowanie substancji chemicznych i materiałów, które są bezpieczne i zrównoważone już na etapie projektowania oraz intensyfikacja i koordynacja wysiłków na rzecz promowania rozwoju i walidacji metod alternatywnych dla badań na zwierzętach;
- m) zajęcie się kwestią degradacji gruntów oraz zapewnienie ochrony i zrównoważonego użytkowania gleby, w tym poprzez przedstawienie do 2023 r. specjalnego wniosku ustawodawczego w sprawie zdrowej gleby;

- n) przekształcenie unijnego systemu żywnościowego, tak aby przyczyniał się on między innymi do ochrony i odtwarzania różnorodności biologicznej w Unii i poza nią oraz zapewniał wysoki poziom dobrostanu zwierząt, zapewniając jednocześnie sprawiedliwą transformację zainteresowanym stronom;
- o) całościowe uznanie powiązań między zdrowiem ludzi, zdrowiem zwierząt i środowiskiem poprzez włączenie podejścia „Jedno zdrowie” w kształtowanie polityki;
- p) dążenie do międzynarodowego uznania prawa do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska;
- q) pełne wykorzystanie podejść ekosystemowych i zielonej infrastruktury, w tym przyjaznych dla różnorodności biologicznej rozwiązań opartych na zasobach przyrody, przy jednoczesnym zadbaniu o to, by ich wdrożenie przywracało różnorodność biologiczną i zwiększało integralność ekosystemów i łączność ekologiczną, przynosiło wyraźne dodatkowe korzyści społeczne, wymagając pełnego zaangażowania i zgody ludów tubylczych i społeczności lokalnych, oraz nie zastępowało ani nie podważało środków podejmowanych w celu ochrony różnorodności biologicznej lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w Unii;
- r) wykorzystanie istniejących narzędzi i metod, a także dalsze doskonalenie metod monitorowania, narzędzi oceny i mierzalnych wskaźników na potrzeby rozwiązań opartych na zasobach przyrody;
- s) znaczne zmniejszenie śladu materiałowego i śladu konsumpcyjnego Unii, by jak najszybciej dostosować je do poziomów krytycznych dla planety, w tym poprzez wprowadzenie w stosownych przypadkach celów Unii w zakresie redukcji emisji do 2030 r.;

- t) skuteczne włączenie celów zrównoważonego rozwoju oraz celów klimatycznych i środowiskowych do europejskiego semestru zarządzania gospodarczego bez uszczerbku dla jego pierwotnego celu, w tym do krajowych programów reform i krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności;
- u) uruchomienie zasobów i zapewnienie wystarczających zrównoważonych inwestycji ze źródeł publicznych i prywatnych, w tym funduszy i instrumentów dostępnych w ramach budżetu Unii, za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz na poziomie krajowym, zgodnie z unijnym programem zrównoważonej polityki finansowej;
- v) optymalne wykorzystanie opodatkowania środowiskowego, instrumentów rynkowych i narzędzi ekologicznego planowania budżetu i finansowania, w tym narzędzi wymaganych w celu zapewnienia sprawiedliwej społecznie transformacji, oraz wspieranie przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron w opracowywaniu i stosowaniu ustandaryzowanych praktyk w zakresie rozliczania kapitału naturalnego;
- w) zapewnienie, by polityki i działania w zakresie środowiska na poziomie unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym opierały się na najlepszej dostępnej wiedzy naukowej i technologiach oraz wzmocnienie bazy wiedzy na temat środowiska, w tym wiedzy ludności tubylczej i społeczności lokalnych, i jej rozpowszechnienie, w tym za pośrednictwem badań naukowych, innowacji, promowania umiejętności ekologicznych, szkoleń i przekwalifikowania, a także dalsze rozwijanie rachunkowości środowiskowej i ekosystemowej;

- x) rozwój i konsolidacja bazy wiedzy, między innymi, na temat wymogów dotyczących zmiany systemowej, sposobu przejścia od podejścia opartego na polityce silosowej i sektorowej na systemowe podejście do spójności polityki, a także zdolności różnych ekosystemów do działania jako pochłaniacze gazów cieplarnianych i zapasy gazów cieplarnianych;
- y) wykorzystanie potencjału technologii cyfrowych i technologii danych w celu wsparcia polityki w zakresie środowiska, w tym poprzez dostarczanie w miarę możliwości w czasie rzeczywistym danych i informacji o stanie ekosystemów, a zarazem zwiększenie wysiłków w celu minimalizacji śladu środowiskowego tych technologii, a także zapewnienie przejrzystości, autentyczności, interoperacyjności i publicznej dostępności danych i informacji;
- z) niwelowanie luk w odpowiednich zestawach wskaźników, na przykład tych, które dotyczą zmiany systemowej, poziomów krytycznych dla planety oraz śladu produkcyjnego i konsumpcyjnego Unii, a także tych, które dotyczą interakcji między czynnikami środowiskowymi i społeczno-gospodarczymi, takimi jak nierówności wynikające ze zmian środowiskowych, a także optymalizacja tych zestawów wskaźników, przy jednoczesnym zapewnieniu ich porównywalności na wszystkich poziomach kształtowania polityki;
- aa) mobilizacja szerokiego wsparcia ze strony społeczeństwa obywatelskiego we współpracy z przedsiębiorstwami, w szczególności małymi i średnimi przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi, obywatelami, społecznościami i innymi zainteresowanymi stronami;

- ab) podnoszenie świadomości na temat znaczenia osiągnięcia celów priorytetowych określonych w art. 2, a także wzmocnianie zdolności obywateli do działania poprzez promowanie, między innymi, debaty i komunikacji na wszystkich poziomach, edukacji ekologicznej przez całe życie, zaangażowania obywatelskiego i działań prowadzonych przez społeczności;
- ac) przyczynianie się do wspierania społeczeństwa obywatelskiego, organów publicznych, obywateli i społeczności, partnerów społecznych i sektora prywatnego w identyfikowaniu zagrożeń dla klimatu i środowiska, w ocenianiu ich skutków i w podejmowaniu działań mających na celu zapobieganie takim zagrożeniom, łagodzenie ich i dostosowywanie się do nich, a także wspieranie ich zaangażowania w likwidowanie luk w wiedzy, między innymi poprzez zachęcanie obywateli do obserwacji i zgłaszania problemów środowiskowych i luk w przestrzeganiu przepisów, w tym poprzez promowanie dobrych praktyk w nauce obywatelskiej z wykorzystaniem technologii cyfrowych;
- ad) zachęcanie do współpracy przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii, polityk lub aktów prawnych związanych z 8. EAP oraz zapewnienie pełnego uczestnictwa organów regionalnych i lokalnych na obszarach miejskich i wiejskich, w tym w regionach najbardziej oddalonych, we wszystkich aspektach kształtowania polityki w zakresie środowiska poprzez wielopoziomowe podejście oparte na współpracy oraz zapewnienie społecznościom regionalnym i lokalnym odpowiednich zasobów na działania wdrożeniowe w terenie;
- ae) wzmocnienie współpracy między wszystkimi instytucjami unijnymi w zakresie polityki klimatycznej i środowiskowej, w tym między Komisją a Komitetem Regionów w ramach wzmocnionej współpracy, a także zbadanie sposobów usprawnienia dialogu i gromadzenia informacji;

- af) skuteczne stosowanie wysokich standardów dotyczących przejrzystości, udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z konwencją z Aarhus zarówno na poziomie Unii, jak i państw członkowskich;
- ag) publiczne udostępnienie danych i dowodów związanych z wdrażaniem 8. EAP, zapewnienie łatwego dostępu do nich i zapewnienie ich zrozumiałości, bez uszczerbku dla przepisów dotyczących poufności zawartych w ustawodawstwie dotyczącym danej dziedziny;
- ah) wspieranie globalnego przyjęcia celów priorytetowych określonych w art. 2 przy zapewnieniu spójności między podejściami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz skoordynowanymi działaniami, w szczególności w zakresie:
 - (i) współpracy z państwami trzecimi w działaniach na rzecz klimatu i środowiska, zachęcania ich do przyjęcia i wdrożenia w tych obszarach przepisów co najmniej równie ambitnych jak przepisy Unii i wspierania ich w tym działaniu oraz zapewnienia, by wszystkie produkty wprowadzane na rynek Unii spełniały w pełni odpowiednie unijne wymogi zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami Unii, w tym w odniesieniu do powstrzymania wylesiania i degradacji gruntów;
 - (ii) wspierania zrównoważonego ładu korporacyjnego, w tym ustanowienia obowiązkowych wymogów w zakresie należytej staranności na poziomie Unii, a także promowania zasad odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej w polityce zewnętrznej Unii, w tym w polityce handlowej;

- (iii) zacieśnienia współpracy z rządami, przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi i społeczeństwem obywatelskim w państwach trzecich oraz organizacjami międzynarodowymi w celu zawierania partnerstw i sojuszy na rzecz ochrony środowiska i klimatu oraz promowania współpracy w zakresie środowiska i zmiany klimatu, w tym w ramach G-7 i G-20;
- (iv) przyjęcia wiodącej roli na forach międzynarodowych, między innymi dzięki osiągnięciu przez Unię celów zrównoważonego rozwoju, a także celów określonych w porozumieniu paryskim, Konwencji o różnorodności biologicznej, konwencji w sprawie zwalczania pustynnienia i innych wielostronnych umowach środowiskowych, przede wszystkim poprzez wzmocnienie ich wdrażania, a także zachęcania krajów trzecich do pójścia w ślady Unii, w tym poprzez zwiększenie przejrzystości i odpowiedzialności w odniesieniu do postępów w wywiązywaniu się z zobowiązań zawartych w tych umowach;
- (v) wzmocnienia międzynarodowego ładu środowiskowego dzięki likwidacji utrzymujących się luk i wzmocnieniu przestrzegania i stosowania uznanych międzynarodowych zasad środowiskowych;
- (vi) zapewnienia, by pomoc finansowa Unii i państw członkowskich na rzecz państw trzecich promowała Agendę 2030 ONZ.

Artykuł 4

Ramy monitorowania i zarządzanie

1. Komisja, przy wsparciu Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) i Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA), bez uszczerbku dla ich niezależności, co roku monitoruje i ocenia postępy Unii i państw członkowskich w zakresie osiągnięcia celów priorytetowych określonych w art. 2 oraz przedstawia sprawozdania w tej sprawie, uwzględniając warunki podstawowe określone w art. 3 oraz ogólny cel, jakim jest osiągnięcie zmiany systemowej. Informacje uzyskane w wyniku tego monitorowania, oceny i sprawozdawczości są udostępniane publicznie i muszą być łatwo dostępne.
2. Monitorowanie, ocena i sprawozdawczość, o których mowa w ust. 1, mają na celu ułatwienie strategicznej komunikacji politycznej na wysokim szczeblu. Po konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami Komisja do dnia ... [data wejścia w życie niniejszej decyzji] przedstawi ramy monitorowania, bazujące na ograniczonej liczbie głównych wskaźników, które obejmą – w miarę możliwości – wskaźniki systemowe dotyczące między innymi powiązań środowiskowo-społecznych i środowiskowo-gospodarczych. Wykaz głównych wskaźników pozostaje stabilny, aby zapewnić rozliczalność. Jest on jednak w stosownych przypadkach aktualizowany w celu odzwierciedlenia najnowszych zmian w polityce i wskaźnikach.

3. Monitorowanie i ocena, o których mowa w ust. 1, odzwierciedlają najnowsze zmiany pod względem dostępności i istotności danych i wskaźników i opierają się na danych dostępnych w państwach członkowskich i na poziomie Unii, w szczególności danych i wskaźnikach przedstawionych przez EEA i Europejski System Statystyczny, aby zminimalizować obciążenia administracyjne. Muszą one być spójne i pozostawać bez uszczerbku dla innych ram monitorowania, sprawozdawczości i zarządzania oraz działań obejmujących politykę w zakresie środowiska i klimatu. Opierają się na metodyce umożliwiającej, w miarę możliwości, pomiar stopnia zaawansowania w realizacji celów w odniesieniu do celów priorytetowych określonych w art. 2 i wybranych głównych wskaźników.
4. Parlament Europejski, Rada i Komisja co roku uwzględniają i wymieniają poglądy na temat oceny, o której mowa w ust. 1, jak również podjętych działań i ewentualnych przyszłych działań.
5. EEA i ECHA wspierają Komisję w zakresie poprawy dostępności i istotności danych, wskaźników i wiedzy, w szczególności poprzez podejmowanie następujących działań:
 - a) gromadzenie, przetwarzanie i zgłaszanie danych i dowodów przy użyciu nowoczesnych narzędzi cyfrowych, a zarazem usprawnienie metod gromadzenia i obsługi danych oraz tworzenia zharmonizowanych wskaźników;
 - b) wzmacnianie i wspieranie badań podstawowych, mapowania i monitorowania;

- c) działania zmierzające do eliminacji luk w istotnych danych dotyczących monitorowania, podejmowane wspólnie z państwami członkowskimi, z uwzględnieniem potrzeby zmiany systemowej;
- d) dostarczanie analiz istotnych dla polityki i analiz systemowych oraz przyczynianie się do wdrożenia celów politycznych na poziomie unijnym i krajowym, w tym poprzez proponowanie zaleceń mających na celu większe postępy w osiągnięciu celów;
- e) integracja danych na temat skutków środowiskowych, zdrowotnych, społecznych i gospodarczych oraz wykorzystywanie w pełni innych dostępnych danych i usług, na przykład tych dostarczanych w ramach programu Copernicus;
- f) przyczynianie się do niwelowania kluczowych luk w wiedzy na temat ekologicznych punktów krytycznych, przy jednoczesnym uwzględnianiu różnic geograficznych i ekologicznych między regionami;
- g) opracowywanie narzędzi ilościowych i jakościowych, w tym narzędzi prognostycznych i modeli, które mogłyby dostarczać między innymi informacji na temat potencjalnych przyszłych, ogólnosystemowych skutków strategii politycznych związanych ze środowiskiem i klimatem oraz stopnia zaawansowania w realizacji celów;
- h) dalsza poprawa dostępności i interoperacyjności danych oraz dostępu do danych za pośrednictwem unijnych programów;
- i) zapewnienie przejrzystości i rozliczalności.

6. Komisja regularnie analizuje potrzeby w zakresie danych i wiedzy na poziomie unijnym i krajowym, w tym zdolność EEA i ECHA oraz – w stosownych przypadkach – innych organów i agencji europejskich do wykonywania zadań, o których mowa w ust. 5.

Artykuł 5

Przegląd śródkresowy

1. Do 31 marca 2024 r. Komisja przeprowadzi śródkresowy przegląd postępów w osiągnięciu tematycznych celów priorytetowych określonych w art. 2 ust. 2, z uwzględnieniem statusu warunków podstawowych określonych w art. 3, a także postępów w zakresie monitorowania i oceny zmiany systemowej. W razie konieczności w świetle wyników przeglądu śródkresowego Komisja zaproponuje zmiany odniesieniu do głównych wskaźników, o których mowa w art. 4 ust. 2. Przegląd śródkresowy będzie oparty na ocenach przeprowadzonych na mocy art. 4 ust. 1 i wszelkich innych istotnych ustaleniach. Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie z przeglądu śródkresowego.

2. W świetle przeglądu śródkresowego, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, ewentualnej reakcji Parlamentu Europejskiego i Rady na ten przegląd, innych istotnych zmian w polityce oraz najbardziej aktualnego sprawozdania EEA na temat stanu i prognozy dotyczącej środowiska Europy, aby osiągnąć tematyczne cele priorytetowe określone w art. 2 ust. 2, Komisja przedstawi, w stosownych przypadkach, wniosek ustawodawczy dotyczący dodania załącznika do 8. EAP na okres po 2025 r., zawierającego wykaz działań służących osiągnięciu tych celów, a także harmonogram odpowiednich działań.

Artykuł 6

Ocena

Komisja przeprowadzi ocenę 8. EAP do dnia 31 marca 2029 r. Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie zawierające główne ustalenia tej oceny, a następnie, do dnia 31 grudnia 2029 r., jeśli uzna to za stosowne, wniosek ustawodawczy dotyczący następnego programu działań w zakresie środowiska.

Artykuł 7
Wejście w życie

Niniejsza decyzja wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Strasburgu

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodnicząca

W imieniu Rady
Przewodniczący